

Jak přistupovat k informacím

I. Dostala se k vám **zpráva**, článek, fotka, příspěvek na Facebooku nebo historka od kamaráda a **vy nevíte, jestli je informace pravdivá?**

II. Ptejte se:

A

Četl jsem jen titulek?

Titulky slouží k upoutání pozornosti a můžou být výbušné, zavádějící nebo v nich může chybět zásadní informace.

B

Chybí jméno autora?

Většina autorů se za své texty nestydí a podepisuje se pod ně celým svým jménem. Zvyšuje to důvěru v média i texty samotné.

C

Nezdá se mi fotka?

Fotografie se dají velmi snadno upravovat. Stačí i nelichotivý úhel, výřez z celkového záběru nebo použití fotky, která vznikla v úplně jiné situaci.

D

Název média mi nic neříká?

Zprávy se k nám mohou dostávat i ze zdrojů, o kterých toho moc nevíme, z podivných médií nebo od neznámých lidí. Zvlášť pozor na internetu, kam může kdokoli psát, co chce.

E

Ostatní média o zprávě nepiší?

Některé informace se opravdu v zavedených médiích neobjeví - jednoduše proto, že nejsou ověřené, chybí důkazy nebo protože se prokázalo, že jde o nepravdivou zprávu.

III. Zpozorněte

F

Je zpráva emotivní?

Pokud zprávu doprovází vykřičníky nebo expresivní slova, určité zpozorněte. Kde jsou emoce, tam chybí nestrannost a snaha najít pravdu.

G

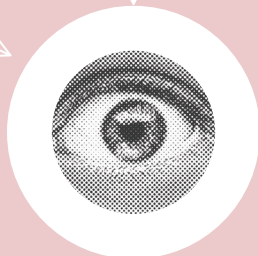
Chybí pohled z druhé strany?

Při jakékoli kritice osoby nebo situace má zaznít i opačný názor. Pokud zpráva nabízí jen jednostranný pohled, je něco špatně.

H

Má zpráva jen jeden zdroj?

Každá zpráva má mít nejméně dva, ale ještě lépe tři zdroje, které spolu navzájem nesouvisí a především kterým se dá věřit. To je základní novinářské pravidlo.

! Ne vždy se musí jednat o dezinformaci. Podobné rysy se objevují také v bulváru, satíře nebo prostě může dojít k chybě. Naše otázky vám ale napoví, kdy je na čase si zprávu raději ověřit.

Sledujte nás

SeznamZpravy
& týmSherlock

Sherlockova příručka o falešných informacích

Aneb jak číst zprávy

Proč?

Ze všech stran se na nás hrnou různé informace. Jak ale poznat, kterým můžeme věřit a kterým ne? A je vůbec v lidských silách všem dezinformacím a hoaxům čelit?

My v redakci Seznam Zprávy si myslíme, že ano. A proto jsme pro vás připravili příručku, která vám pomůže se v dnešním světě lépe zorientovat.

*Budte jako Sherlock
a myslete kriticky*

Úkol č. 1

Dezinformace se často šíří na sociálních sítích. Jak je rozpoznat? Existuje několik typických znaků, které vám k odhalení nepravdivé informace pomohou.

Poznáte je?

Řešení najdete na straně 6

Vlasta Adolfa Čechová

2 August at 15:51 · 🧑

Tohle se z mainstreamových médií nedozvíte !
SDÍLEJTE NEŽ TO SMAŽOU !!!

CZ.SPUNETIKNEWS.COM

Hanba! Africký migrant měl znásilnit dívku a Milion chviliek mlčí

Slepá hra na obranu práva a demokracie v Česku. Proč stoupenci Milionu...

👍❤️😂 41

18 komentářů

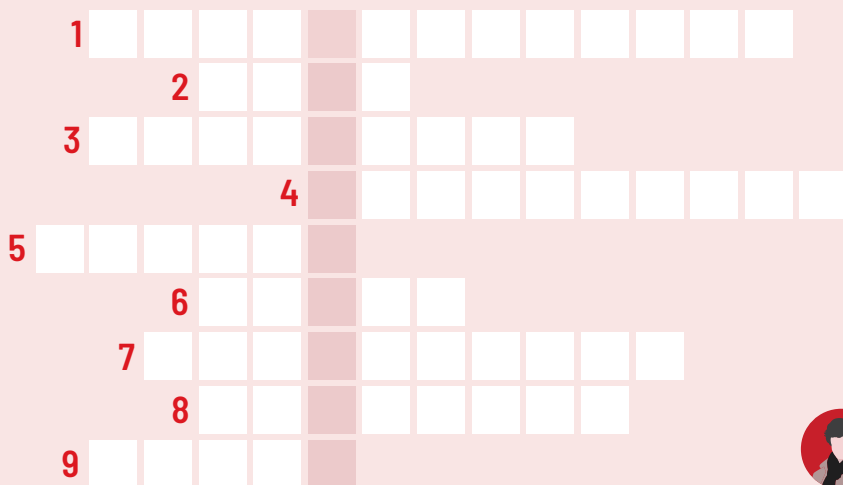
👍 To se mi líbí

💬 Okomentovat

➦ Sdílet

Otestujte si svou mediální gramotnost

- 1 typ médií, která jsou financovaná z veřejných peněz a která nepatří podnikateli ani státu
- 2 nepravdivá poplašná zpráva, která se šíří na internetu
- 3 šokující titulek, kde chybí klíčová informace, takže si čtenář musí článek rozkliknout
- 4 trend poslední doby, kdy začínají být důležitá ne fakta, ale emoce a pocity
- 5 novinář, který kontroluje články po ostatních, aby byly bez chyb a objektivní
- 6 člověk, který na sociálních sítích vyvolává emoce s cílem radikalizovat diskuzi
- 7 teorie, která vysvětluje událost jako výsledek tajného spiknutí vlády, tajného spolku nebo mimozemské civilizace.
- 8 e-mail, který se rozesílá mnoha lidem a může obsahovat nebezpečný nebo zavádějící obsah
- 9 jaké povolení je potřeba, když se zakládá internetový zpravodajský server

Tápete? Podívejte se do
našeho slovníčku na str. 5

Úkol č. 3

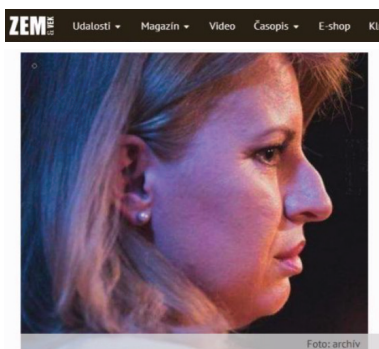
Manipulace s fotkou nebo její výběr patří k velmi častým způsobům, jak šířit nepravdivou informaci. Na každém z těchto obrázků něco nesedí.

Poznáte, co to je?

- 1 Tento snímek se šířil jako varování před uprchlíky v Česku.

- 2 Fotka Zuzany Čaputové měla evokovat její údajnou židovskou příslušnost.

- 3 Tento snímek měl šířit dojem, že Miloš Zeman seděl při oficiálním focení státníků na summitu NATO.

- 4 Po návštěvě Dalajámy ve Švédsku kolovala jeho fotografie s tímto citátem.

Mediální slovníček

Bot [bot]

Účet na sociálních sítích, který ovládá algoritmus. Ten přidává velké množství příspěvků automaticky za účelem zahlcení sítí svým obsahem (například odkazy na dezinformační weby).

Clickbait [klikbejt]

Šokující titulek, kde chybí klíčová informace, takže si čtenář musí článek rozkliknout.

Dezinformace

Úmyslně zavádějící či nepravdivá informace s cílem čtenáře a diváky obelhat.

Dezinformační web

Web, který v minulosti prokazatelně a opakovaně šířil nebo vytvářel dezinformace.

Fake news [tejk nuz]

Web nebo stránka na sociálních sítích, která se vydává za zpravodajství, ale ve skutečnosti nedosahuje jeho standardů. Například nemá žádný kontrolní mechanismus.

Hoax [houks]

Poplašná zpráva, která má za cíl vyvolat paniku. Jde o specifický typ dezinformace, například o infikovaných jehlách v tramvajových sedačkách.

Konspirace

Teorie, podle které existuje neprokázané spiknutí mocných, které nás manipuluje a udržuje v nevědomosti, například o tom, že přistání na Měsíci bylo zfalšované.

Kontrolní mechanismus média

Redakční proces, kterým projde každá zpráva před svým vydáním. Zprávy tak kontroluje více lidí v čele s editorem a korektorem.

Misinformace

Omylem chybná nebo nepravdivá informace. Vyznačuje se tím, že se za ní autor zpravidla omluví a opraví ji.

Postpravda

Trend poslední doby, kdy začínají být důležité emoce a pocity namísto faktů.

Product placement [ˈpradakt ˈpleismənt]

Reklama na produkt či značku umístěná např. v televizním seriálu.

Řetězový e-mail

E-mail, který se rozesílá mnoha lidem a může obsahovat nebezpečný nebo zavádějící obsah.

Troll [trool]

Účet na sociálních sítích, který ovládá člověk. Přidává příspěvky s cílem probudit emoce, vyvolat konflikt nebo poštvat různé části společnosti proti sobě.

Zapojte se do boje
proti manipulacím
a nepravdám.

Už víte, jak na to?

- Přemýšlejte kriticky a nevěřte všemu, co čtete nebo slyšíte.
- V diskuzích poslouvejte i opačné názory. Ten druhý třeba může mít pravdu, anebo mít ke svému názoru alespoň nějaké důvody.
- Zamyslete se, jestli nejste zaujatí. Pokud zprávě chcete věřit, uvěřte jí bez ohledu na důkazy.
- Nehleďte za vším konspiraci. Zavedená média pracují na důvěře od svých čtenářů a nemají důvod vydávat lži. Občasný omyl není dezinformace.
- Pokud narazíte na podezřelou zprávu, neposílejte ji dál. Pošlete ji raději nám* a my ji ověříme. Nebo ji zkuste vyhledat na stránkách, které vyvrací dezinformace (například hoax.cz, manipulatori.cz, nebo euvsdisinfo.eu)

*poslihoax@seznam.cz

Řešení:

1. **1.** Zdrojem je neznámá osoba. **2.** V profilovém obrázku má namísto vlastní fotografie květinu, což prohlubuje anonymitu a může ukazovat na falešný profil. **3.** Pokud o zprávě mainstreamová média nepišou, nemusí být pravdivá. **4.** Zprávu vydal server Sputnik News, což je ruské vládní médium, které šíří státní propagandu. **5.** Zpráva využívá emocií, od expresivních slov po vykřičníky. **6.** Obsah titulku je zavádějící, spojuje informaci o možném znásilnění nelogicky s nesouvisejícím Milionem chvilék.
2. **1.** veřejnoprávní **2.** hoax **3.** clickbait **4.** postpravda **5.** editor **6.** troll **7.** konspirace **8.** řetězový **9.** žádné
3. **1.** Jedná se o montáž dvou fotografií z českého a indického nádraží. **2.** Zuzana Čaputová má digitálně upravený nos. **3.** Miloš Zeman se posadil pouze při přípravách, na oficiálních fotografiích už stojí spolu s ostatními státníky. **4.** Jedná se o vytržení věty z kontextu. Celý projev: „Velké množství uprchlíků, mnoho z nich z Blízkého východu, uprchlo nedávno do Evropy z obavy o svůj život. Bylo jim poskytnuto útočiště a podpora, ale dlouhodobé řešení by mělo zahrnovat poskytování školení a vzdělávání, zejména pro jejich děti, aby se mohli vrátit domů k obnově svých vlastních zemí, až bude znovu nastolen mír.“

To byl teprve začátek. Zajímá vás víc?

Díky vzdělávacímu programu Sherlock může široká veřejnost nahlédnout do fungování redakce Seznam Zpráv - ať už skrze stáže pro studenty, mediální semináře pro seniory nebo exkurze a newslettery. Chceme obnovit důvěru v média, a tak bojovat proti dezinformacím. Chcete vědět víc?

Podrobnosti hledejte na:

seznamzpravy.cz/sherlock

Sledujte nás

SeznamZpravy & tymSherlock